

2.7.2020

EOAK/4428/2020

Sisäministeriö

SELVITYS- JA LAUSUNTOPYYNTÖ

Eduskunnan oikeusasiamiehellä on tutkittavana 16 kantelua Helsingin poliisilaitoksen menettelystä Senaatintorilla 3.6.2020 järjestetystä Black Lives Matter –mielenosoituksessa. Lisäksi Poliisihallitus on siirtänyt oikeusasiamiehelle kolme poliisihallinnon sisäiseen eettiseen kanavaan tehtyä nimetöntä ilmoitusta, jotka olen ottanut omana aloitteena tutkittavakseni eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla. Kanteluissa ja em. ilmoituksissa esitetyn arvostelun voi tiivistää seuraavasti.

1. Kanteluissa on arvosteltu sitä, että virkapukuiset poliisimiehet, joiden nimenomaisena virkatehtävänä on ollut valvoa kyseistä mielenosoitusta, ovat kantelijoiden mukaan osallistuneet mielenosoitukseen pitämällä mielenosoituskylttiä ja myös paikan päältä annetuissa haastatteluissa ilmaisseet tukensa kyseiselle mielenosoitukselle. Tätä on arvosteltu erityisesti poliisilta vaadittavan puolueettomuuden ja myös ylipäättään asianmukaisen viranhoidon näkökulmasta. Eräissä kirjoituksissa on myös kyseenalaistettu Black Lives Matter –liikkeen luonnetta ja muun muassa poliisin eettisen kanavan ilmoituksissa on ihmetelty, että poliisi on julkisesti tukenut tällaista liikettä.
2. Poliisia on arvosteltu myös, että poliisi salli yli 3 000 ihmisen koontumisen vastoin Etelä-Suomen aluehallintoviraston tartuntatautilain nojalla määrittämiä rajoituksia (erityisesti sallitun henkilömäärän ylitys, turvavälejä ei noudatettu). Muutamat kantelijat katsoivat, ettei poliisin toiminta ole tältäkkään osin ole ollut tasapuolista, kun esimerkiksi eduskuntatalon edessä 8.5.2020 pidettyyn 12 hengen mielenosoitukseen oli puututtu voimakeinoin.

Poliisia kohtaan esitetty arvostelu käy yksityiskohtaisemmin ilmi oheen liitetyistä kirjoituksista.

Asiassa herää kanteluissa ja ilmoituksissa esitetyn lisäksi seuraavia kysymyksiä.

Totean, että aluehallintovirastot olivat 19.5.2020 tehneet tartuntatautilain mukaiset päätökset, joilla kiellettiin kaikki yli 50 hengen sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset 30.6.2020 asti. Yli 50 henkilön, mutta enintään 500 henkilön yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia sisätiloissa ja alueellisesti rajatuissa ulkotiloissa on mahdollista järjestää erityisjärjestelyin eli niin, että ihmisten turvallisuus varmistetaan asiakasmäärien rajamisella sekä turvaetäisyyksien ja hygieniaohjeistuksen avulla. Aluehallintovirastot olivat määränneet, että 50-500 hengen tilaisuuksissa noudatetaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön 14.5.2020 antamaa ohjetta koronavirustartuntojen ehkäisemisestä.

Saadun alustavan selvityksen mukaan poliisi sai kyseisestä tapahtumasta kokoontumislain mukaisen ennakoilmoituksen 1.6.2020. Pyydänkin selvittämään, miten poliisi oli varautunut tilaisuuteen ja mahdollisiin vastamielenosoituksiin, miten se ohjeisti sen järjestäjää, oliko järjestäjän kyvystä hallita kokousta varmistuttu (mm. järjestäjien aiempi kokemus, tarve järjestyksenvalvojille). Luonnollisesti poliisin tulee selvittää tapahtumien kulku ja toimintansa mielenosoituksen aikana sekä erityisesti se, miksi kokoontumisen/kulkueen sallittiin jatkua, vaikka kokoontumisrajoituksia (esim. osanotajien määrä, ei turvavälejä) selvästi rikottiin. Pyydän myös selvittämään, onko kyseiseen tapahtumaan liittyen aloitettu esitutkintoja (esim. epäillyn kokoontumisrikkomuksen tai muun rikosepäilyn vuoksi) tai tehty kiinniottoja.

Totean, että tiedossani on, että ma. erikoissyyttäjä Heikki Stenius on 1.7.2020 tehnyt tähän asiaan liittyvät kolme päätöstä olla toimittamatta esitutkintaa poliisin menettelystä (20/817, 20/821 ja 20/822).

Pyydän, että toimitatte minulle poliisin menettelyn tutkimiseksi tarvittavan selvityksen kanteluissa ja ilmoituksissa esitetyn arvostelun johdosta ja edellä esitetty muutoinkin huomioon ottaen sekä annatte lausuntonne asiassa. Pyydän lähettämään selvityksen ja lausunnon sekä palauttamaan asiakirjat viimeistään 30.10.2020.

Selvitys pyydetään lähettämään ensisijaisesti sähköisessä muodossa eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjaamon sähköpostiosoitteeseen oikeusasiamies@eduskunta.fi. Jos selvityksen sisällössä on salassa pidettävää tietoa, tulee sähköposti lähettää

eduskunnan turvapostipalvelun kautta osoitteessa <https://turva-posti.eduskunta.fi/> ja vastaanottajaksi tulee merkitä oi-keusasiamies@eduskunta.fi.

VN-verkkoon kuuluvat viranomaiset voivat lähettää salassa pidettävää materiaalia (suojaustaso IV) ilman turvapostia.

Asiakirjat voi myös lähettää postitse eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjaamoon.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos

Juha Haapamäki

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.